

formaren els moros un dual: *Perticano*, pda. del te. de Tivissa entre l'Ebre i el Priorat: àr. *pārtiqān* 'les dues perxes', ja documentada en el Capbreu d'Entença de c. 1340 (f° 3r^o), i conegut encara avui com pda. de Tivissa (monografia de 1982 (ib., p. 5 229).

En efecte ja sabíem que el mot s'havia conservat en mossàrab, on el botànic Abendjóljol el registra, en plural, en lletres aràbigues *birtiqas* com nom d'una mena d'estepa: el 'cytinus hypocistis' (nom inspirat 10 en les varetes múltiples de l'estepa (Simonet, p. 444, si bé aquest s'erra en suposar-hi arbitràriament un nom grec *pyrites*).

De la forma *perxa*, que ha revestit el mot PERTICA, en evolució catalana, apareix en molts NLL. El més 15 conspicu és *La Perxa*, al capdamunt de tot de Cerdanya, entre Montlluís i St. Pere dels Forcats. Ben conegut el Coll de la *Perxa*, per on es passa des dels vessants del Segre als de la Tet. És ample i a dalt s'estén una comarqueta dita *Pla de la Perxa*, amb un 20 veïnat, dit «les Cases de *l'apèrsà*» (1932, allí, exc. 172) que han succeït a l'antic «Hospital de la *Perxa*» on s'hostatjaven els cansats viatgers, i on s'hi arredossaven durant les ruïfades i tempestats d'aquell glacial corredor. Alart en féu una petita 25 monografia: «L'Hospital et la Commune de *La Perche*».

MENCIONS ANT.: El port havia estat conegut amb un altre nom —pre-romà— *Jardó*: 897: «portu 30 *tardonis*» (o.c., p. 10). Posteriorment l'anomenen amb el nom romànic: 1095: «ad *Pertiam*» (ibid., p. 11), —potser interpretable fonèticament com *pértiža*—; 1097: «de *Pertica* Porti» (p. 11); 1174: «ecclesia de *Pertica*» (RLR xxviii, 25); 1251: «domus de *Pertica*» (RLR, 67, i *InvLC*); 1258: «Ste. Marie de 35 *Pertica*» (RLR xxviii, 25); 1267: «Ste. Marie de *Pertica*» (*InvLC*. s. v.); 1328: «Ste. Marie de *La Pertxa*» (RLR l. c.); 1347: «del Spital del coy de *la Perxa*» (*InvLC*); 1369: «frater Raimundus de Menteto, donatus Hospitalis Collis de *La Perxa*» 40 (*InvLC*); 1395: «tro al Coll de *La Pertxa*» (*InvLC* i Alart, *Docs. Géogr. Hist.* 27); 1435: «Hospitalis de *Perticha* (Alart, ibid. 89).

El mot va ser pres aquí en el sentit de 'mena peculiar' de biga tallada en el bosc: com en un doc. de 45 1308: «qui prena del bosch cabirons, monals o cayratz o *perxes*, pague n ---»; i anàlogament altre doc. del S. xiv, citats en *InvLC*. Li fou aplicat per una *perxa*, que abans de la construcció del refugi, orientava el vianant, palplantada en el punt més alt del camí, 50 quan tot allò quedava negat, uniforme i perdedor, per les neus hivernenques. Altrament també hi havien fet alguna casa, ja d'antic a la vora: anomenades, l'a. 965 «mansos de *Pujob*»; 979: «*Manso de Pujob*»; 1004: «de *Pujio*» (nota de Guiter *RLiR*). Ponsich, (*Top.* 55 97) a penes hi afegeix res, fora d'alguna cita amb la

grafia *Pertxa*, des del S. xiv.

ALTRES (2) Sant Miquel *Ses-Perxes*, esglesieta rural entre Osona i el Vallès, dalt del Pla de la Garga, entre Centelles i Aiguafreda (allí 1923, exc. 4). Aquí el plural indica una acc. com la de 'perxadres' 'bosquet de verns i freixes esprimatxats', que hom destreleja per fer-ne «*xescles*». 3) *Les Pérçes*, pda. a l'Alt Pallars (*La Baiarca* xxxvii, 50.22). 4) *Les pérçes*, te. Benimantell (xxxv, 20.3). 5) *Les perxetes*, te. Sella (xxxv, 104.6). 6) Caseta de *pérça*, te. Morella, dena de la ciutat (xxvii, 179.10); *Perxa*, pda. d'Agres (xxxiv, 35.16).

I un compost cèlebre: el Gorg de *Perxa*-astorc: un dels que forma la Tordera en la bosquina al peu de Gualba; avui encara hi vaig recollir el nom, recordat com d'una masia Can *perswast ork* (enq. de 1931). On diuen que un cop perpetrada la mort del comte Ramon Berenguer II, *Cap d'estopa*, el seu vell astor caçador anà a posar-se, penjat en una branca, com si fos la que usaven els caçadors per dur-hi la fera alada: ahucant lúgubremment fins que anaren a descobrir-hi l'horrenda monstruositat. Altrament, per a la variant, *-orc / -or* cfr. l'art. *astor* del *DECat.*; però no fou aquest l'únic NL format amb el mot en terres pròpies a la caça de ribera, car en el dept. Cantal es troba també *Le Moulin d'Astorg*, en el te. de Pleaux (Amé *Di. Top.*).

Hi hagué un altre acc. secundària del mot PERTICA. En el baix llatí gascó designà a Tolosa i en el Gers, una mena de mesura: «*perticam* seu *mensuram Tolosae*» doc. de 1327 (Polge, *Mel. Phil. Gersoise* 1962, p. 6) i secundàriament passant al *ban* rural o «vaste banieuse d'une bastide» (id.) documentat pels NLL *Perche de Mirande* i *Artigues-Perche* (ib. p. 40). No és impossible que hi hagi quelcom d'això com a substrat semàntic d'algun dels NLL catalans estudiats supra; si de cas, però, només en el sentit de mesura agrària: p. ex. sobretot en el nom (4), però en el (1), (2), en tot cas el darrer, la base semàntica ha quedat ben estaberta i no s'hi relaciona.

¹ Enterament infundada la identificació amb Pertegàs que fa l'índex de *Cat. Car.* II, en un doc. de 878 on se cita un *Provasio*, villare, «ecclesia Ste. Mariae» (67.8, 71.13), no sols descartada per impossibilitat òbvia de lligam fonètic, sinó perquè l'església de Pertegàs estava dedicada a St. Martí, com hem vist, no a Sta. Maria. I és que potser ni tan sols era un NL sinó el d'un *Probasius*: clergue o altra persona: NP conegut en aquell temps.

Peruno, Peruny, V. Soperuny

PERVES

Llogaret entre l'Alt Pallars i Ribagorça al peu ma-